

TĖVO STANISLOVO SAULĖ

Valentina Šereikienė

NORIU,
KAD IŠ ŽEMĖS
KILTŲ NE
RIKSMAS, O
DŽIAUGSMAS
IR
RAMYBĖ

OBUOLYS

VALENTINA ŠEREIKIENĖ

TÈVO STANISLOVO SAULĖ

TĖVAS STANISLOVAS

*Gyvenimo kelias nuo vaikystės
Meile Dievui, žmonėms grįstas.
Kuklūs rūbai vienuolio kapucino
Kūną dengė, šildė ir vėsino.
Ant juosmens virvelė su trimis mazgais –
Duotų neturto įžadų ženklai.
Šių įžadų jis laikėsi šventai.
Kojos basos – tik sandalai –
Per sniegą, žvyrą, purvą, balą.
AUKŠČIAUSIASIS, suteikęs smulkų kūną,
Įdėjo jautrią širdį, iškalbą, dvasios stiprybę,
Kantrybę, ištvermę, sielą galiūno.*

*Nedaug tokių žmonių Lietuvoj rados.
Padėti gyvenimo nuskriaustiems –
Buvo jo gyvenimo credo.
Mokėjo skaityti žmonių mintis,
Suteikti ramybę, pasitikėjimą savimi ir viltį,
Kad gali iš priklausomybių, nuopolių pakilti.
Atkurdavo žmonių sielose darną.
Buvo mažutėlių tarnas.
Kiekvienam plačiai atverdavo duris.
JIS IR IŠĖJĘS ŠVIEČIA TARSI ŠVYTURYS.*

Irena Jacevičienė-Žukauskaitė

PIRMA DALIS

MISIJA

*Būk pašlovintas, Viešpatie, su visais savo kūriniais,
Ypatingai su maloningąja mūsų seserimi saule,
Ji atneša mums dieną ir apipila žemę savo šviesa.
Kokia graži ji aukštybėse ir kokia puošni tviskėjimu.
Ji primena mums Tavo gerumą...
Būk pašlovintas, Viešpatie, už ugnį,
Ji apšviečia mūsų namus ir naktų tamsą.
Linksmi straksėdama išdidžiai ji kyla į viršų,
Tokia graži ir galinga.
Būk pašlovintas, Viešpatie, už mūsų didžią seserį
motiną žemę.*

Ji mus maitina, džiugina margaspalviais žiedais...

Šventojo Pranciškaus Asyžiečio „Saulės giesmė“

Tėvas Stanislovas kitados šiais žodžiais pradėjo savo apaštalinį kelią.

„Jeigu pamatytume, ką gali padaryti mūsų maldos Dievui, jei išvystume visus žmones, kuriuos jos paveikė, netektume žado iš pagarbos maldai.“

Tėvas Stanislovas

Ši knyga neturi mokslinės knygos išvaizdos. Knygą rašiau skaitančiajai visuomenei.

Prieš mane 1943 m. išleista Bostone Jo Ekscelencijos vyskupo Petro Būčio M. I. C. knygos „Švenč. P. Marijos Apsireiškimai Liurde“ jau trečioji laida. Vyskupas nesiginčijo su kitais, ar stebuklai realūs, bet daug laiko praleido Prancūzijos Lurde, kad asmeniškai įsitikintų, jog stebuklai egzistuoja. Ištyręs daugybę stebuklingų pasveikimų teigė, kad „Liurde veikia Galybė, stebuklingai grąžinanti žmonėms sveikatą“*. Vyskupas Petras Bučys – pasaulinio lygio mokslininkas, profesorius, mokslus baigęs Šveicarijoje. Jo žodis – svarus.

Švč. Mergelę Mariją garbino ir Tėvas Stanislovas. Stebuklingai pasveiko vėžiu serganti mergaitė, kurią motina gydytoja naktį atvežė iš Vilniaus į Paberžę pas Tėvą Stanislovą. Mergaitė jau merdėjo, Vilniuje buvo prijungta prie gyvybės palaikymo aparatų, mama nusprendė ją atvežti paskutiniam vienuolio palaiminimui prieš mirtį. Ji pasakojo, kad Tėvas Stanislovas nenustebo jas išvydęs, bet padėjo mergaitę nunešti iki lovelės ir liepė gydytojai... pamiegoti. Toji pasipiktino: miegoti, kai tavo vaikas miršta? Tačiau netrukus užmigo. O pabudusi puolė prie dukters, kuri nemirė – ji sėdėjo, šypsojosi ir kalbėjo. Priblokšta motina nulėkė pas Tėvą Stanislovą, iš laimės trūkčiojančiu balsu rėkė:

– Tėveli, tai stebuklas, mano dukrytė gyva, ji pasveiko!

O Tėvas Stanislovas staiga labai susikaupė ir pasakė:

– Marijai dėkok, ji padarė stebuklą.

* Vyskupas Petras Būčys M. I. C. *Švenč. P. Marijos Apsireiškimai Liurde*, Bostonas, 1943. P. 9.

Pasveikus mergaitę, jausdama didelį dėkingumą, gydytoja daug metų savaitgaliais atvažiuodavo į Paberžę ir siūlydavosi padirbėti. Mergaitė tapo gydytoja. Kaip rašė vyskupas Petras Bučys, „vieni sako „tikėjimas yra tiesa“, o kiti atverčia – „tikėjimas yra klaida“. Skirtumo priežastis ta, kad vieniems atrodo, jog nėra galybės aukštesnės už gamtą, o kiti išranda, kad yra galybė už gamtą didesnė, vadinama Dievu, ir galinti pakeisti gamtos dėsnius“*.

Šiandien liko tie, kurie lankėsi Paberžėje ar Dotnuvoje.

Tie, kurie krikštijo ten vaikus, tuokėsi, laidojo. Visi tie, kurie ieškojo gyvenimo prasmės. Tie, kuriems Tėvas Stanislovas sugrąžino stiprybę išgyventi, išlikti, nepalūžti. Inteligentai, kurie ginčijosi religiniais ir politiniais klausimais. Tėvai, kurių vaikai pateko į sektantų pinkles. Tėvai ir seneliai, kuriuos jis guodė netekus artimųjų. Kaprizingos ministrienės, atvykusios tiesiog „dėl mados“. Ieškantys pašaukimo. Daugybė ekskursantų iš atokiausių Lietuvos vietovių. Kaimiečiai, kuriuos Tėvas Stanislovas priimdavo savo celėje pirmiau negu užsienio diplomatus. Kunigai, užsieniečiai, narkomanai, politikai, šviesuoliai, garsūs medikai ir disidentai.

Ir tie, kurie jau jo nepažino.

Tėvas Stanislovas – neeilinė asmenybė, išskirtinis dvasininkas, žmogus, dar savo gyvenimo metais tapęs legenda – vienu nemėgtas, kitų garbintas. Arvydas Juozaitis yra jį apibūdinęs:

* Vyskupas Petras Bučys M. I. C. *Švenč. P. Marijos Apsireiškimai Liurde*, Bostonas, 1943. P. 8.

„Tėvas Stanislovas, tūkstančius saulių pasėjęs dvasininkas, pats tapo negėstančia Lietuvos dangaus saule“.

Kokią misiją atsinešame gimdami? Kokią MISIJĄ vykdė Tėvas Stanislovas?

Garsioji Tėvo Stanislovo sentencija: „Amžių amžiais buvo ir, matyt, bus dvi žmonių grupės. Vienų veidai bus nuolat pakelti į dangų, antrieji iš jų juoksis, šaipysis, vadins svajotojais. Tie, kurie moka išlaikyti pakeltas galvas, yra tartum šviesos laidininkai į šią pilką ir nuobodžią žemę. Dievas nuolat siunčia savo šviesą į žemę, bet maža laidininkų, maža pakeltų galvų ir širdžių.“

Privalome kurti pasaulį, kuriame būtų vertinamas ne tik materialinis, bet ir dvasinis turtas. Suvokdami negailestingo laiko rato dėsnį – turime kiekvienas įvykdyti Misiją žemėje.

Kodėl ši asmenybė yra neeilinė? Kas formavo jo asmenybę, lėmė pasirinkimus?

Mykolas Algirdas Dobrovolskis gimė 1918 m. rugsėjo 29 d. Radviliškyje, geležinkelių tarnautojo šeimoje. Jis buvo pakrikštytas prie altoriaus Dotnuvoje 1918 metais. Grįžo į šį miestelį dirbti brandaus amžiaus, atkurti kapucinų vienuolyno. Mokėsi Radviliškio pradinėje mokykloje, vėliau – Kauno jėzuitų gimnazijoje.

Gimnazijoje, vėliau ir Kunigų seminarijoje mokėsi kartu su kardinolu Vincentu Sladkevičiumi. Visą gyvenimą abu dvasininkus siejo artima draugystė. Matyt, ne veltui kardinolas Vincentas Sladkevičius savo bendramoksliui Stanislovui, 1998 m. rugsėį minėjusiam aštuoniasdešimtmetį, parašė: „Tu esi tikras kardinolas.“

Tėvas Stanislovas su kardinolu Vincentu Sladkevičiumi, 1990 m.

Besimokydamas gimnazijoje, jaunuolis apsisprendė pasirinkti vienuolio kelią. Galbūt šį pasirinkimą lėmė pažintis su Kauno priemiesčių varguomenės gyvenimu. Aprūpintoje, mylinčioje aplinkoje augusį jaunuolį baisaus skurdo vaizdai sukrėtė iki sielos gelmių.

1936 m. vasarą, baigęs gimnaziją, jaunas Mykolas Algirdas išvažiavo į Plungės mažųjų brolių kapucinų, pasižymėjusių griežtais neturto įžadais, vienuolyną. Apie jaunuolio apsisprendimą neturtui byloja toks epizodas: kai tėvas davė pinigų traukinio bilietui iki Plungės, nuo bilieto likusią gražą jis atidavė drauge su drabužių kišenėje buvusiu antra nosine.

Broliai kapucinais buvo pagarsėję aukšto lygio intelektualinėmis studijomis. Ketveri išsamių studijų ir gilios dvasinio gyvenimo praktikos metai vienuolyne prabėgo greitai. Jaunasis Dobrovolskis įšventinamas į vienuolius kaip brolis Stanislovas. Jis pasižymėjo ypatingu darbštumu, gabumais, todėl po įšventinimo, vienuolyno vyresniųjų rekomenduotas, rengėsi tolesnėms teologijos ir psichologijos studijoms Prancūzijoje.

Išaušo lemtingas 1940 metų birželis. Prasidėjo pirmoji sovietinė okupacija. Studijų užsienyje teko atsisakyti. Vienuolynas jį pasiuntė mokytis į Kauno kunigų seminariją. Iš ten, kaip biografinėje knygoje apie Tėvą Stanislovą rašo Arvydas Juozaitis, jis „išsinešė žinias ir sutvirtėjusius pasaulėžiūros principus, galutinai prasiskleidusį polinkį psichologiškai spręsti daugelį teologinių problemų; užjausti žmogų tada, kai būdavo įprasta mokytis, pasikalbėti su juo tada, kai buvo įprasta pamokslauti. Tai – tas „stanisloviškasis“ žodis ir gestas, kuriuos vėliau pažino daugelis žmonių.“

1944 m. kovo 25 d. mažesnysis brolis kapucinas buvo įšventintas į kunigus ir tapo Tėvu Stanislovu, paskirtas į Petrašiūnų kapucinų vienuolyną ir šalia esančią parapiją. Jam buvo 26 metai. Labai greitai pagarsėjo kaip pamokslininkas ne tik Kaune, bet ir visoje Lietuvoje. Per puspenktų kunigystės metų Tėvas Stanislovas apvažiavo kone šimtą Lietuvos parapijų, savo ganytojišku žodžiu padėdamas tikintiesiems įveikti okupantų sąjauką baimę, neviltį ir grėsmę. Kauno Prisikėlimo bažnyčioje net atsirado kryžius su užrašu „Tėvo Stanislovo misijoms atminti“. Dar Nepriklausomybės metais viename interviu jis sakė: „Aš

kalbėjau taip, lyg mano brolis gulėtų nušautas miestelio aikštėje, lyg tėvas, nuvežęs paskutinius grūdus valdžiai pyliavai ir palikęs vaikus be duonos.“

Tuo laikotarpiu jis gelbėjo žydus. Tuo pradėjo domėtis gestapas ir, kaip sakė pats Tėvas Stanislovas, „tai buvo vienas žingsnis iki Osvencimo“. Jis važinėjo po Lietuvą ir išgarsėjo kaip drąsus pamokslininkas. Pamokslais drąsino žmones nepasiduoti nusiylimui ir girtuoklystei, skatino remti kovotojus už laisvę ir nestoti į komunistų partiją, ragino tuoktis bažnyčioje ir nešvęsti sovietinių švenčių. Dėl šių kalbų neliko nepastebėtas NKVD. Apie jį sukosi net 7 slapti informatoriai, kurie fiksavo jo keliones po Lietuvą, užrašinėjo pamokslus. 1947 m. pas Tėvą Stanislovą atlikta krata, paimtas rašomosios mašinėlės šrifto pavyzdys. 1948 m. gegužę vienuolį labai sukrėtė sovietų valdžios įvykdytas masinis gyventojų trėmimas, kurio metu buvo išvežta daugiau nei 40 tūkst. žmonių. To laiko pamoksluose jis ragino žmones melstis už ištremtuosius ir įkalintus tautiečius ir smerkė žiaurios trėmimo akcijos vykdytojus, negailinčius nei kūdikių, nei senelių, nei nėšių moterų. Po mėnesio Kauno arkivyskupijos valdytojas uždraudė jam sakyti pamokslus, o 1948 m. rugpjūčio 10 d. jo namuose vėl buvo padaryta krata. Kitą dieną Tėvas Stanislovas buvo areštuotas ir apkaltintas, kad pasinaudodamas bažnyčios bei savo, kaip kulto tarno ir vienuolio, padėtimi užsiėmė antisovietine propaganda. Tardomas jis savo pamokslų turinio neišsiginė, teigė, kad jo pareiga aiškinti žmonėms, kas vyksta Lietuvoje, ir stiprinti jų dvasią.

KAIP TĖVAS STANISLOVAS GELBĖJO ŽYDUS?

Medžiaga apie žydų gelbėtojus yra saugoma Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Žydų gelbėjimo ir atminimo jamžinimo skyriuje. Šio muziejaus surinktais duomenimis, Lietuvoje žydus gelbėjo 159 dvasininkai. Pagal A. Gurevičiaus surinktus žydų gelbėtojų sąrašus, 162 dvasininkai gelbėjo mirčiai pasmerktus Lietuvos žydus.

Nuo 1963 m. Jeruzalėje įsikūręs Jad Vašem memorialinis muziejus suteikia Pasaulio tautų teisuolio vardus nežy-

Tėvas Stanislovas gauna apdovanojimą. VVGŽM, GS, f.1, b.954

TĖVO STANISLOVO SAULĖ

LIUDIJIMAS

Aš Algirdas Mykolas Dobrovolskis (dabar vadinamas Tėvu Stanislovu) gimiau 1918 m. rugsėjo 29 d. Radviliškyje. Mano tėvas buvo geležinkelietis, o mama - namų šeimininkė. Šeima buvo pasiturinti.

1935m. baigiau Kauno Jėzuitų gimnaziją ir įstočiau į pranciškonų - kapucinų vienuolyną.

Vokiečių okupacijos laikais (1941-1944) gyvenau Petrašiūnu (Kauno priemiesčiu) Kapucinų vienuolyną. Iš vienuolyno kasdien eidavom į Kauną, į Kunigų seminariją.

Su Broniu Gotautu buvau pažistamas nuo 1936 m.. Jis nors nebuvo vienuolis gyveno prie vienuolyno. Nemokėjo nei skaityti, nei rašyti.

Vokiečių okupacijos laikais jis visa savo gyvenimą paaukojo žydams.

Vienuolynas per jį siųsdavo pašalpas žydų bendruomenėms getuose.

Netoli Petrašiūnu buvo milžiniškas durpynas. Į jį, supažalba netikrų dokumentų galima buvo idarbinti žydus.

Tuos dokumentus aš gaudavau iš Kauno Šv. Trejybės bažnyčios kunigo Paukščio. Tuos dokumentus aš atiduodavau Broniui Gotautui. Buvau jų tarpininkas - man tai buvo daug paprasčiau. Broniui sekėsi ilga laiką.

1943 m. pavasari į vienuolyną atėjo du esesininkai ir paklausė manęs:

-Ar pas jus lankosi Bronius Gotautas.

Atsakiau: "taip, ateina".

Esesininkai paprašė manęs pranešti jiems, kada Bronius Gotautas ateis.

Aš atsakiau jiems vokiškai: "deja". Esesininkai paliko vienuolyną tarę: "savaime suprantama".

Po to įvykio Bronius Gotautas vienuolyną daugiau nebesilankė. Žinau, kad karui baigiantis Bronius Gotautas pasitraukė į Vokietiją, kur jį globojo vienuolis kapucinas tėvas Eimonas.

Dotnuva

2001 09 06

Dotnuva
Algirdas Mykolas Dobrovolskis

*Aš, Dotnuvos kaimietis Eimonas
liudijau, Algirdo Mykolo Dobrovolskio
parašu*

2001 09 06

Tėvo Stanislovo pasirašytas liudijimas žydui gelbėti.
VGŽM, GS, f.1, b.954

dų tautybės žmonėms, kurie Antrojo pasaulinio karo metais gelbėjo žydus nuo sunaikinimo. Pasaulio tautų teisuolio vardas iki 2002 m. buvo suteiktas 14 kunigų.

Iš viso iki 2012 m. pradžios 831 Lietuvos gyventojas yra gavęs garbingą Teisuolio vardą. Neabejotina, kad žydų gelbėtojų nacių okupuotoje Lietuvoje buvo žymiai daugiau negu tų, kuriems suteikti Pasaulio tautų teisuolių vardai.

Tėvas Stanislovas – Mykolas Algirdas Dobrovolskis – apdovanotas už žydų gelbėjimą nuo nacių genocido Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi 1999 metais (LR Prezidento dekretas balandžio 14 d. Nr. 381).

LIUDIJIMAS

Aš, Algirdas Mykolas Dobrovolskis, dabar vadinamas Tėvu Stanislovu, gimiau 1918 m. rugsėjo 29 d. Radviliškyje. Mano tėvas buvo geležinkelietis, o mama – namų šeimininkė. Šeima buvo pasiturinti. 1935 m. baigiau Kauno jėzuitų gimnaziją ir įstojau į pranciškonų kapucinų vienuolyną. Vokiečių okupacijos laikais (1940–1944 m.) gyvenau Petrašiūnų (Kauno priemiesčio) kapucinų vienuolyne. Iš vienuolyno kasdien eidavome į Kauną, į Kunigų seminariją.

Su Broniu Gotautu buvau pažįstamas nuo 1936 metų. Jis, nors nebuvo vienuolis, gyveno prie vienuolyno. Nemokėjo nei skaityti, nei rašyti. Vokiečių okupacijos laikais jis visą savo gyvenimą paaukojo žydams. Vienuolynas per jį siųsdavo pašalpas žydų bendruomenėms getuose. Netoli Petrašiūnų buvo milžiniškas durpynas. Į jį, su pagalba netikrų dokumentų,

galima buvo įdarbinti žydus. Tuos dokumentus gaudavau iš Šv. Trejybės bažnyčios kunigo Paukščio. Tuos dokumentus aš atiduodavau Broniui Gotautui. Buvau jų tarpininkas – man tai buvo daug paprasčiau. Broniui sekėsi ilgą laiką.

1943 m. pavasarį į vienuolyną atėjo du esesininkai ir paklausė manęs:

– Ar pas jus lankosi Bronius Gotautas?

Atsakiau:

– Taip, ateina.

Esesininkai paprašė manęs pranešti jiems, kada jis vėl ateis. Aš atsakiau jiems vokiškai:

– Deja.

Esesininkai paliko vienuolyną pasakę:

– Savaime suprantama.

Po to įvykio Bronius Gotautas vienuolyne daugiau nebesilankė. Žinau, kad karui baigiantis Bronius Gotautas pasitraukė į Vokietiją, kur jį globojo vienuolis kapucinas Tėvas Eimonas.

Dotnuva, 2001 09 05 [parašas]

Izraelyje yra pasodintas ąžuolas, skirtas paminėti Tėvo Stanislovo nuopelnus gelbstint žydus.

1948 m. rugpjūčio 11 d. Tėvą Stanislovą suėmė. Pasirodžius Petrašiūnų vienuolyno celėje enkavėdistams, jis tepasakė: „Jei jau manęs atėjo, reikia eiti.“ Buvo išvestas apsirengęs vienuolio

abitu. Tėvą Stanislovą apkaltino nuolatine ilgalaikė antisovietine propaganda ir nuteisė pagal tuo metu pagarsėjusį RTF-SR (Rusijos Tarybų Federacinė Socialistinė Respublika – *red. past.*) baudžiamojo kodekso (Lietuvoje jis galiojo iki 1961 m.) 58-10 str. II dalį – 10 metų pataisos darbų. Pagrindiniai įkalčiai buvo pamokslai, kurie ir dabar saugomi Lietuvos Respublikos ypatingajame archyve. Jis kalėjo Intoje, Vorkutoje, dirbo anglies šachtose, statybose.

Likimo brolių – lagerio kalinių – atsiminimu, Tėvas Stanislovas lageryje išsiskyrė išskirtine dvasios stiprybe, altruizmu. Monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas, su kuriuo vienuolis kalėjo penkerius metus, liudija: „Iš lietuvių niekas taip nebuvo mėgstamas kitataučių kaip jis. Jį labai gerbė ir kunigai, ir pasauliečiai. Jis buvo žmogiškas, tolerantiškas, nejautė kalbų barjero, gerai išmanė filosofiją ir teologiją, galėjo šviesti žmones.“

Lageryje Tėvas Stanislovas kalėjo 8 metus, 1956 m. rugpjūčio mėn. buvo paleistas. Į lagerio viršininko klausimą, paleidžiant kalinį, ar jis pakeitė savo įsitikinimus, Tėvas Stanislovas atsakė: „Įsitikinimai nesikeičia, pilietis viršininke, jie gilėja.“ Važiuodamas į Lietuvą parvežė filosofo Levo Karsavino (1882–1952) lageryje rašytų darbų rankraščius. Grįžęs gavo atkampią Vertimų parapiją Jurbarko rajone. 1957 m. kovą vėl suimamas, bausmė pagal tą patį straipsnį – „antitarybinė agitacija nacionalistiniais arba religiniais motyvais“, bet rugpjūtį paleidžiamas.

Tėvas Stanislovas visuomet pabrėžė, kokia svarbi žmogaus gyvenimui vidinė disciplina. Nė viena diena neturi praeiti ne-naudingai – lėbaujant, tinginiaujant, gailintis savęs!

Citatos IŠ KALINIO (Tėvo Stanislovo) LAIŠKŲ*:

1956 m. birželis. *Mano curriculum captivitatis*: Intoje nebuvau sirgęs, tik nusilpau šachtoje, pradėjo kartotis mano senoji *neurosis cordis*. Dirbau statyboje. Paskui įrašė į šach-tą. Vėliau grįžau prie pamatų kasimo. Labai sustiprėjau, nors dirbau sunkiai. (...) Parsisiųsdinau teologinę biblioteką, tęsiau studijas. 1955 m. sausio 22 d. keletą nepataisomų, taigi ir mane, išvežė į Vorkutą. Dirbau prie 40-os šachtos, prie tilto statybos. Ir štai gegužės 20 d. vėl keletą nepataisomų, taip pat ir mane, išvežė prie OLP'o – į režiminį lagerių punktą. Čia suvežė tam tikrą kontingentą, aptvėrė didžiule tvora. Nuolat mums tvirtino, kad čia nėra joks baudžiamasis nei režiminis... Ir iš tiesų demokratija kuo didžiausia, ir aš esu labai labai čia patenkintas. Gyvename senose *palatkose*, kas nori, dirba, kas nenori, į darbą neveda. (...) Aš dirbu, studijuju, celebruoju. Man čia labai jauku. Nėra lozungų nei plakatų, nėra jokios administracijos, ji – tik kabinetuose. It koks mažas kaimelis. Turiu 9 draugus – 4 stačiatikius ir 3 unitus. Du katalikų ir vieną stačiatikių kunigą išvežė; vieną lietuvių kunigą – Jokubauską – išvežė vakar su invalidais kažin kur. Likome 7. Daug inteligentų ir šiaip visokių neramių. Laikau viešas pamaldas, *conciones* [pamokslai]. Visi žmonės labai malonūs. Darbovietėje, tundroje, kasame duobes namams.

* <http://partizanai.org/index.php/rupintojelis-nr-4/332-is-kalinio-laisku>